

PIŚMIENNICTWO W ŠUMERO-AKKADZIE, BABILONJI I ASYRJI

NAPIS NA STOŻKU ENTEMENY

Zawiera opis fragmentów wojny m. Lagaš z m. Ummą, prowadzonej od czasów Mesilim, kr. m. Kiš, suwerennego władcy Šumeru, — a ostatnio prowadzonej za panowania:

Eannatum, patesiego m. Lagaš, i Uš, patesiego m. Ummy;

Eannatum, patesiego m. Lagaš, i Urlumma, syna Enakalli, patesiego m. Ummy;

Eannatum, patesiego m. Lagaš, i Urlumma, patesiego m. Ummy.

Patesiowie (księżęta-kapłani) występują w napisie, zgodnie z pojęciami polityczno-religijnymi Šumeru, w charakterze wykonawców woli opiekuńczych bogów swych miast, którzy są faktycznymi władcami tych miast i jedynymi kierownikami ich losów.

Naskutek świętego zarządzenia boga Enlila, króla krajów, ojca bogów, bóg Ningirsu i bóg (...) wytknęli granicę, a naskutek zarządzenia bogini Kadi Mesilim, kr. m. Kiš, postawił tam stelę.

Wszelako Uš, patesi Ummy, postąpił zuchwale, według swych planów: stelę usunął i najechał terytorjum m. Lagaš.

Wówczas rozpoczęła się wojna z Ummą z świętego zarządzenia boga Ningirsu, wojownika boga Enlila.

Na rozkaz boga Enlila spadła wielka sieć na wroga. Na polu, w miejscu bitwy, zostały usypane mogiły.

Eannatum, patesi m. Lagaš, dziad Entemeny, pat. m. Lagaš, spolem z Enakallim, patesim m. Ummy, wytknął na nowo granicę: wykopał rów, ciągnący się od Wielkiej rzeki aż do Guedin, nad rowem ustawił stelę, tam ustawił również stelę Mesilima, — na teren m. Ummy nie wszedł — (na polu) im-dub-ba boga Ningirsu i (na polu) nam-nun-da-ki-gar-ra zbudował kaplicę bogu Enlilowi, bogini Ninharsag, bogu Ningirsu i bogu Babbar, a jako haracz nałożył jeden gur zboża dla bogini Nina i dla b. Ningirsu, w razie zaś niedostarczenia tego zboża jeszcze 40 sar wielkich gur. Urlumma, patesi m. Ummy, kazał wypuścić wodę z rowu granicznego b. Ningirsu i z rowu granicznego bogini Niny, stelę spalił, odrzucił, zburzył kaplice, wzniesione bogom na nam-nun-da-ki-gar-ra, najechał kraj, przekroczył rów graniczny b. Ningirsu.

Eannatum, patesi m. Lagaš, wydał mu bitwę na polu ugig-ga, na terytorjum boga Ningirsu.

Entemena, ukochany syn Eannatum, pobił Urlummę. Urlumma zbiegł. Eannatum ścigał go aż do miasta Ummy, zabił go. Z jego armji 60 mężów pozostawił trupem nad brzegiem kanału lum-ma-gir-nun-ra. Tych żołnierzy, ich kości pozostawił w polu. Usypał mogiłę w 5 miejscach. Podówczas Ili był kapłanem w Ninni-eš. Entemena szedł jako zwycięzca od m. Girsu do m. Ummy. Ili otrzymał patesiat m. Ummy.

Entemena kazał kopać (rów) aż do wody, postawił kaplicę przy rowie granicznym b. Ningirsu, przy rowie granicznym b. Niny, przy imdub-ba b. Ningirsu, które sięga aż do brzegu Tygrysu, przy m. Girsu, przy nam-nun-da-ki-gar-ra bogini Ninharsag, — do zboża dla m. Lagaš dodał 1 sar gur.

Entemena, patesi m. Lagaš, wydał rozkaz: Ili, którego postawił w bogactwie, patesiemu m. Ummy, kazał wykopać rów graniczny b. Ningirsu i rów graniczny bogini Niny na kar-kar, które planowało oderwanie się, nakazał sprowadzenie wody z an-ta-sur-ra aż do świątyni boga Dingalabzu.

Entemena, patesi m. Lagaś, którego tem imieniem nazwał b. Ningirsu, z świętego rozkazu boga Enlila, z świętego rozkazu b. Ningirsu i z świętego rozkazu bogini Niny przekopał rów od Tygrysu aż do Wielkiej rzeki, na terenie nam-num-da-ki-gar-ra, wyłożył go kamieniami, i przywrócił go swemu królowi, który go kocha, bogu Ningirsu, i swej pani, która go kocha, b. Ninie. Entemena, patesi m. Lagaś, obdarzony berłem przez boga Enlila, obdarowany rozumem przez b. Enki, wybrany w sercu przez boginię Ninę, jest wielkim patesim boga Ningirsu, który sprawia, że wykonywane są zarządzenia bogów.

Niech jego bóg Dun-x zabiega na przyszłość przed bogiem Ningirsu i przed boginią Niną o życie dla Entemeny.

Jeżeliby mieszkańcy m. Ummy, dla zrabowania ziemi w swoje ręce, przekroczyli rów graniczny boga Ningirsu, rów graniczny bogini Niny, to, czy to będą mieszkańcy miasta Ummy, czy mieszkańcy krajów, niech ich zniszczy bóg Enlil, niech rzuci na nich wielką sieć boga Ningirsu, niech położy na nich swoją wielką rękę, swoją wielką nogę, wojownicy jego miasta niech będą pełni złości, w jego mieście niech szerzy się rozpacz.

(F. Thureau — *Dangin*, *Sumerisch-akkadische Königsinschriften*).

NAPIS NA KOCIOŁKU URUKAGINY

Składa się z dwóch części. W pierwszej części autor czarno maluje stan bezprawia w kraju przed reformą prawną króla Urukaginy, natomiast w drugiej części odtwarza świątynny stan kraju po reformie Urukaginy.

Urukagina, król miasta Lagaś, zbudował bogu Ningirsu pałac tiraś, wojownikowi boga Enlila zbudował antasurra — bogini Bau zbudował bur-sag, magazyn dla jej darów, zbudował mal-lu-ur w jej świętem mieście — wykopał dla bogini Niny jej umiłowany kanał, który się ciągnie do miasta Ninā. — Jego pojemność zrobił równą wnętrzu morza. — Wzniósł mury koło m. Girsu.

Oddawna, od samego początku, marynarze przebywali na okrętach — pasterze przebywali przy osłach — owczarze przebywali przy owcach — rybacy przebywali przy stawach — paśišu odmierzali zboże, rosnące na nawodnionych miejscach — pasterze wełniastych owiec, jeśli nie mieli białej owcy, dawali pieniądze — kalmahhu, abrakku, agrig, dostawcy chleba i napojów, aklu, w braku mlecznego baranka dawali pieniądze — woły bogów były używane do nawadniania pól patesiego — piękne pola, oddane bogom, stanowiły miejsce radości patesiego — osły pociągowe i piękne woły kapłani zabierali dla siebie — zboże kapłani rozdawali ludziom patesiego, podobnie rozdawali ubrania, materje, tkaniny, wyroby z brązu, ptaki, kozłeta, które inni kapłani składali jako dary — kapłani wyrywali drzewa w ogrodzie matki biednego, zabierali owoce. Jeżeli umarły był chowany w grobie, płacono za to napoju 7 dzbanów, pożywienia 420 chlebów, 120 qa zboża, nadto jeszcze jedno ubranie, jedno kozłę i jedno łoże, które otrzymywał hu-ninni, — pomocnik pogrzebowy otrzymywał 60 qa ziarna. — Jeżeli umarły był składany w grobie b. Enki, to płacono naówczas napoju 7 dzbanów, pożywienia 420 chlebów, 120 qa zboża, nadto 1 ubranie, 1 łoże i 1 zydle, które otrzymywał hu-ninni — pomocnik pogrzebowy otrzymywał 60 qa ziarna. Rzemieślnicy i robotnicy otrzymywali (...). Dom patesiego i pole, dom haremu i pole haremu, dom dzieci i pole dzieci, były zabierane bogom-opiekunom. Na terytorjum boga Ningirsu wszędzie byli nadzorczy. Jeżeli poddany królewski wykopał studnię nawprost swego pola, położonego wysoko, to przy niej przebywał igidu. Niewolnictwo istniało zdawiendawna.

Gdy Bóg Ningirsu, wojownik boga Enlila, dał władzę w mieście Lagaś królowi Urukaginie, i gdy mu zlecił jej sprawowanie nad 10 sar ludzi, wówczas ten wznowił zarządzenia z dawnych czasów, przywrócił w kraju prawa, które dał jego król, bóg Ningirsu:

I oto z okrętów usunięto marynarzy okrętów — od osłów i owiec usunięto pasterzy — z nad stawów usunięto nadzorców-rybaków, od rosnącego zboża usu-

nięto paśišu, od śpichlerzy zboża usunięto nadzorców — zostało zniesione wpłacanie pieniędzy w braku białej owcy i w braku mlecznego baranka — usunięto nadzorców od darów, które kapłani przynosili do pałacu. Do domu patesiego i na pole patesiego wrócił bóg Ningirsu, jako ich pan — do domu haremu i na pole haremowe wróciła bogini Bau, jako ich pani — do domu dzieci i na pole dzieci wrócił bóg Duns(a)gana, jako ich pan. W granicach terytorjum boga Ningirsu aż do morza nie było nadzorców. Jeżeli umarły był chowany w grobie, płacono teraz napoju 3 wazy, pożywienia 80 chlebów, 1 łóżko, jedno koźlą, które otrzymywał ħu-ninni — pomocnik pogrzebowy otrzymywał 30 qa zboża. — Jeżeli umarły był złożony w grobie boga Enki, to składano napoju 4 wazy, pożywienia 240 chlebów, ħu-ninni otrzymywał 60 qa ziarna, pomocnik pogrzebowy 30 qa zboża — nadto 1 chleb otrzymywał sag-lal-sal, i 1 qa oleju (?) otrzymywała kapłanka, 420 chlebów przeznaczano na chleby pokładne, 40 chlebów upieczonych przeznaczano na ucztę, 10 chlebów upieczonych na stół, 5 chlebów dla (...), 2 hubur i jedną amforę napoju otrzymywał kalù (kapłan) w Girsie — 490 chlebów, 2 hubur i jedną amforę napoju kalù w Lagaś, 406 chlebów, 1 hubur i 1 amforę napoju kalù — następnie 250 chlebów, 1 hubur napoju przeznaczano dla rzemieślników, 180 chlebów, 1 hubur dla abaś-ši w mieście Ninâigidu, który przedtem otrzymywał 1 chleb na ucztę i 5 czarnych chlebów, teraz otrzymywał 1 chleb biały i 6 czarnych chlebów — 6 chlebów, 1 hubur napoju i 30 qa zboża otrzymywali ludzie, którzy byli czynni przy (?)ped-dug-x-a-zar-la, robotników i rzemieślników zwolnił od (...) Żaden kapłan nie wchodził do ogrodu matki biednego. Jeżeli poddanemu króla ulągił się osiołek, a jego pan rzekł do niego: «Chcę go kupić od ciebie», (ten) mógł mu powiedzieć: «Płać dobrymi pieniędzmi»; jeżeli pan nie kupił, to nie śmiał mścić się na poddanym króla. Jeżeli dom możnego znajdował się obok domu poddanego króla, a możny rzekł do niego: «Chcę go kupić», to jeśli go kupował, ten mógł mu powiedzieć: «Płać dobrymi pieniędzmi, mój dom jest (...)», a jeśli go nie kupił, możny nie śmiał mścić się na poddanym króla.

Wydał zarządzenia mieszkańcom miasta Lagaś (...), uwolnił ich od posuchy, kradzieży, mordów.

Nad sierotą i wdową możny już nie czynił bezprawia. Urukagina zawarł umowę z b. Ningirsu.

W ciągu tego roku wykopał dla boga Ningirsu kanał, któremu dał nazwę «Bóg Ningirsu jest wielkim panem w mieście Nippur». Tak nazwał Urukagina kanał, który się ciągnie aż do miasta Ninâ.

Oby bogini Ninâ dostarczała zawsze żywej wody do tego kanału, którego wnętrze jest święte.

(F. Thureau — *Dangin, Sumerisch-akkadische Königsinschriften*).

ENUMA ELIŠ

Tablica pierwsza

Treść: 1) Stworzenie bogów przez pierwotne wodne żywioły.

2) Bunt młodszych bogów.

3) Planowanie kary za bunt.

4) Podstęp boga Ea, który uprzedza wykonanie kary i przy pomocy zaklęcia morduje sprawców planu kary Apsù i Mummu.

5) Wezwanie Tiāmat przez innych bogów do zemsty na bogach młodszych za mord Apsù i Mummu.

6) Przygotowania Tiāmat do walki.

1. Gdy u góry niebo nie było nazwane,

2. na dole ziemia nie była wymieniona z imienia,

3. a Apsù, znakomity ich twórca,

4. Mummu i Tiāmat, rodzicielka wszystkiego,

5. swe wody razem toczyli, —

6. i nie powiązały się korzenie trzciny, ni były widziane kępy —

7. gdy nie istniał żaden bóg,
8. ni jego imię było wymienione, i losy nie były wyznaczone —
9. stworzeni zostali wśród nich bogowie,
10. ukazali się bóg Lahmu, bogini Lahmu — i zostali nazwani imionami.
11. Czasu przybywało, przyrastało,
12. i zostali stworzeni Anšar i bogini Kišar, więksi od tamtych.
13. Długo ciągnęły się dni, przybywało lat,
14. i oto stał się bóg Anu, ich syn, równy swym ojcom.
15. Boga Anu, swego pierworodnego, Anšar zrobił równym sobie —
16. a bóg Anu na podobieństwo swoje zrodził boga Nudimmud.
17. Bóg Nudimmud, dziecko swych ojców,
18. z szeroko rozwartymi uszami, — możny w siłę,
19. wielce potężny, bardziej niż rodzic jego ojca Anšar,
20. nie miał równego sobie między bogami, swymi braćmi.
21. I stanęli bracia bogowie,
22. zbuntowani przez Tiāmat, i okrzykiwali swego przywódcę —
23. zaniepokoił ducha Tiāmat
24. wkroczeniem do Anduruna.
25. Apsù nie zmniejszył ich krzyku,
26. Tiāmat stała bolesna z powodu ich....
27. ich czyny były dla niej bolesne,
28. ich postępek nie był dobry — a oni byli potężni.
29. Wtedy Apsù, rodzic wielkich bogów,
30. wezwał boga Mummu, swego namiestnika, i rzekł do niego:
31. «Mummu, namiestniku, który rozradowujesz serce moje,
32. chodź, oto pójdziemy do Tiāmat».
33. Poszli do Tiāmat, usiedli
34. i radzili nad planem z powodu bogów, swych synów.
35. Apsù otworzył swe usta, rzekł do niej,
36. do czystej Tiāmat wyrzekł słowa:
37. «Ich postępek jest bolesny dla mnie,
38. we dnie nie znajduję spokoju, w nocy nie śpię,
39. chcę zniszczyć, ich wystąpienie chcę zniweczyć,
40. niech wróci spokój, będziemy spali».
41. Gdy usłyszała to Tiāmat,
42. powstała, krzyknęła ku swemu małżonkowi,
43. mocno wzburzona w sobie —
44. zło wrzuciła do swego serca —
45. «Co? Cośmy zrobili, to mamy zniszczyć?
46. Ich wystąpienie jest bolesne, lecz my postąpmy pobłażliwie».
47. Odpowiedział na to Mummu, dając radę Apsù,
48. a zła i nieżyczliwa była rada Mummu:
49. «Idź, tyś mocen, knowanie zniszcz,
50. we dnie będziesz spokojny, w nocy będziesz spał».
51. Słuchał go Apsù, i rozjaśniła mu się twarz,
52. że zło wymyślił przeciw bogom, swym dzieciom —
53. i objął Mummu za szyję,
54. usiadł na jego kolanach, ucałował go.
55. Co uplanowali na swem zgromadzeniu,
56. to oznajmili swym pierworodnym bogom.
57. Bogowie płakali, podniecali się,
58. milczeli, siedzieli smutni. —
59. O rozszerzonych uszach, przebiegły w pomysłach,
60. bóg Ea, świadomy wszystkiego, przeniknął ich plan.
61. Utworzył sobie obraz wszystkiego, umocnił go,

62. ułożył czyste zakłęcie, przechodzące wszystko,
 63. odmówił je i sprawił, że zapanowało nad wodami.
 64. Jego samego Apsù oczarował podczas snu, gdy leżał w grocie,
 65. sprowadził sen na Apsù, czarujący sen.
 66. Główne części boga Mummu odciał boleśnie;
 67. rozciął mu związkę (na głowie), tak, że zeń spadła korona,
 68. pozbawił go blasku: tem został zhańbiony.
 69. Apsù spętał i zabił.
 70. Boga Mummu związał i rozbił mu czaszkę.
 71. Nad Apsù ustanowił swą stolicę.
 72. Boga Mummu pochwycił i udreki mu powiększył.
 73. Potem powiązał swych nieprzyjaciół i pozabijał.
 . . . . .
 93. «Zabili twego małżonka Apsù».
 94. Bolesne lala lzy, siedziała, rozpaczając.
 . . . . .
 96. «Nie będziemy spali, aż go pomścimy.
 97. Teraz oto jest zabity twój małżonek Apsù,
 98. ... i bóg Mummu, który był związany. Nie zasiadasz ty jedna tylko.
 99. Śpiesz się żywo,
 100. zemścimy się na nich i będziemy spali,
 101. bowiem wylane są nasze wnętrzości, zaślepiły są oczy nasze. —
 102. Zemścimy się i będziemy spali
 103. ...zemścij się na nich
 104. ...zniszcz cyklonem».
 105. Wysłuchała Tiāmat mowy czystego boga.
 106. «...zaiste dalsie, oto chcemy stworzyć potwory».
 107. ...bogowie w Anduruna
 108. ...przybliżyli się ku bogom-rodzicom.
 109. Przeklinają dzień, posuwają się przy boku Tiāmat,
 110. są gniewni, planują, są niespokojni w nocy i we dnie,
 111. niosą walkę, srożą się, wściekają się,
 112. gromadzą się, przygotowują bitwę.
 113. Matka Hubur, twórczyni wszystkich rzeczy,
 114. dostarczyła im broni, jakiej niema równej: zrodziła wielkie smoki
 115. z ostremi zębami, z pazurami, nie oszczędzającemi nikogo;
 116. jadem, jako krwią, wypełniła ich ciało.
 117. Straszne potwory przydziła w grozę,
 118. zaopatrzyła je w blask, zrobiła je podobnemi do bogów.
 119. Kto na nie spojrzy, ginie od strachu.
 120. Ich ciało podnosi się, nie odwraca się ich pierś.
 121. Wystawiła jaszczura, straszego żmija i lałami,
 122. olbrzymie lwy, złe psy, skorpjona-człowieka,
 123. drapieżne ũ-mi, rybę-człowieka, rybę-barana —
 124. niosące oręż, który nie oszczędza nikogo, nie lękające się walki.
 125. Jej zarządzenia są potężne, są nie do sprzeciwienia im się.
 126. Ogółem stworzyła ich jedenaście.
 127. Pośród bogów swych pierwotnych, których zwołała na zgromadzenie,
 128. wywyższyła boga Qingu, zrobiła go wielkim między nimi:
 129. do niego należy iść pierwszym na czele armji, prowadzić wojsko, —
 130. on niesie broń, poczynającą walkę.
 131. Dowództwo w walce
 132. złożyła w jego ręce, kazała mu usiąść w szacie, powiadając:
 133. «Dałam ci zakłęcie, w zgromadzeniu bogów uczyniłam cię wielkim,

134. władzę nad wszystkimi złożyłam w twoje ręce,
 135. winienes być wielkim, jesteś jedynym moim mężem,
 136. imię twe będzie wielkiem, nad wszystkie imiona bogów Anunnaki».
 137. Dała mu tabliczkę z losami, zawiesiła mu ją na piersi,
 138. mówiąc: «Twój rozkaz nie będzie odmieniony, ostanie się to, co wynijdzie z ust twych».
 139. Wywyższony bóg Qingu bierze teraz władztwo,
 140. wyznacza role bogom, swym synom, (powiadając do nich):
 141. «Otwórzcie usta swe, niech zgaśnie Ogień,
 142. mocarny w walce niech złamie potęgę».

Tablica druga

Treść: 1) Zabiegi boga Ea, zmierzające do unieszkodliwienia działalności Tiāmat.
 2) Oburzenie boga Anšar na wiadomość, że Tiāmat się zbroi.
 3) Wezwanie do walki z Tiāmat najpierw boga Ea, potem boga Marduka.
 4) Warunki Marduka, na których ten skłania się podjąć walkę z Tiāmat.

1. Tiāmat skończyła dzieło swoje:
2. przygotowała walkę przeciw bogom, swemu nasieniu,
3. dla pomszczenia Apsù Tiāmat wymyśliła zło.
4. Gdy walkę przygotowała, powiedziała o tem bogu Ea.
5. Bóg Ea wysłuchał tej mowy,
6. zasmucił się wielce, usiadł rozbolaly.
7. Dni ciągnęły się. Gdy jego gniew osłabł,
8. udał się w drogę do Anšar, swego ojca,
9. pośpieszył przed ojca, swego rodzica Anšar,
10. i wszystko, co wymyśliła Tiāmat, powtórzył mu,
11. jako to: «Tiāmat, nasza rodzicielka, jest nam wroga,
12. zwołuje zgromadzenie, sroży się okrutnie.
13. Stańli dokoła niej wszyscy bogowie
14. z wyjątkiem tych, których tyżeś stworzył, i idą obok niej.
15. Złorzeczą dniowi, postępują przy boku Tiāmat,
16. zloszczą się, planują, nie spoczywają w nocy i we dnie,
17. niosą walkę, srożą się, wściekają się,
18. organizują tłum, przygotowują walkę.
19. Matka Hubur, która stworzyła wszystkie rzeczy,
20. dostarczyła im broni, jakiej niema równej: zrodziła wielkie smoki
21. z ostremi zębami, z pazurami, nie oszczędzającemi nikogo;
22. jadem, jak krwią, wypełniła ich ciała.
23. Straszne potwory przydziła w grozę,
24. wyposażyła je obficie w blask, wypuściła je jak bogi.
25. Kto na nie spojrzy, ginie od strachu.
26. Ich ciało podnosi się, nie odwraca się ich pierś.
27. Wystawiła jaszczura, straszneho żmija i lahami,
28. olbrzymie lwy, złe psy, skorpjona-człowieka,
29. drapieżne ũ-mi, rybę-człowieka, rybę-barana,
30. niosące oręż, który nie oszczędza nikogo, nie lękające się walki.
31. Jej zarządzenia są potężne, są one nie do sprzeciwienia im się.
32. Ogółem, jak te, stworzyła ich jedenaście.
33. Pośród bogów swych pierworodnych, których zwołała na zgromadzenie,
34. wywyższyła boga Qingu, zrobiła go wielkim między nimi:
35. do niego należy iść pierwszym na czele armji, prowadzić wojsko, —
36. on niesie broń, poczynającą walkę.
37. Dowództwo w walce
38. złożyła w jego ręce, kazała mu usiąść w szacie, powiadając:
39. «Dałam ci zakłęcie, w zgromadzeniu bogów uczyniłam cię wielkim,
40. władzę nad wszystkimi bogami złożyłam w twoje ręce,

41. winienes być wielkim, — jesteś jedynym moim mężem, .
 42. imię twe będzie wielkiem, — nad wszystkie imiona bogów Anunnaki».
 43. Dała mu tabliczkę z losami, zawiesiła mu ją na piersi,
 44. mówiąc: «Twój rozkaz nie będzie odmieniony, ostanie się to, co wynijdzie z ust twych».
 45. Wywyższony bóg Qingu bierze teraz władztwo,
 46. wyznacza role bogom, swym synom, (powiadając do nich):
 47. «Otwórzcie usta swe, niech zgaśnie Ogień,
 48. mocarny w walce niech złamie potęgę».
 49. Gdy usłyszał bóg Anšar, że Tiāmat jest niespokojna wielce,
 50. jał bić się po biodrach, gryźć sobie usta,
 51. zasmucilo mu się serce, jego duch stracił błogość,
 52. ...zmienił mu się głos,
 . . . . .
 54. «oreż, który uczyniłeś, nosisz zaiste,
 55. boga Mummu i Apsu zabiłeś.
 56. Ona wywyższyła boga Qingu. Idź naprzeciw niej
 57. ....rozwagi».
 58. Odpowiedział mu na to doradca bogów, bóg Nudimmud.
 . . . . .
 71. Anšar zawołał gniewnie
 72. i do boga Am, swego syna, rzekł:
 73. «Uparty jest ten potężny wojownik,
 74. ale czyje siły są wielkie, tego natarcie nie ma równego.
 75. Idź, stań naprzeciw Tiāmat,
 76. niech uspokoi się jej duch, niech do błogości wróci serce.
 77. A jeżeli nie usłucha twego słowa,
 78. ja jej powiem nasze słowo, a ta zaiste uspokoi się».
 79. Usłuchał Anu wezwania swego ojca Anšar,
 80. skierował pochodź prosto ku niej, pośpieszył jej drogą. —
 81. Bóg Anu przybliżył się, plan Tiāmat przejrzał,
 82. ale nie mógł ostać się przed nią, zawrócił zpowrotem.
 83. Przestraszony przybiegł do ojca, rodziciela swego Anšar,
 84. i tak rzekł doń, jak do Tiāmat:
 85. «Ręka moja jest za słaba, żeby cię spętać swą mocą».
 86. Anšar zasmucił się, patrzył w ziemię,
 87. wzdychał, — zwrócił głowę swą ku bogu Ea.
 88. Zgromadzili się wszyscy bogowie Anunnaki na miejscu,
 89. ale usta ich były zamknięte, siedzieli, szlochając:
 90. oto nikt z bogów nie występuje do walki,
 91. nikt nie jest w możności ująć z życiem przed Tiāmat.
 92. Pan Anšar, ojciec bogów, zasiadł majestatycznie,
 93. zastanowił się w swem sercu i rzekł do bogów Anunnaki:
 105. «Czyje siły są potężne, ten będzie mścicielem swego ojca.
 106. Tym, który będzie karcicielem w walce, będzie mężny bóg Marduk».
 107. Bóg Ea zavezwał boga Marduka na miejsce decyzji.
 108. (A gdy ten) przyszedł, rzekł do niego, zgodnie z pragnieniem swego serca:
 109. «Marduku, rozważ projekt, wysłuchaj swego ojca,
 110. jesteś moim synem, który zadowala serce,
 111. zbliż się z hołdem do Anšar,
 112. otwórz swe usta, stań, gdy on na cię spojrzy, będzie spokojny».
 113. Ucieszył się Pan z mowy swego ojca,
 114. przybliżył się i stanął przed Anšar.
 115. Ujrzał go Anšar i radością napęnilo się jego serce.
 116. Pocałował go w usta, — i ustąpił zeń strach.
 117. «Anšarze, nie bądź milczącym, otwórz swe usta,
 118. ja pójdę i sprawię, że stanie się wszystko, jak chce twe serce.

119. Anšarze, nie bądź milczącym, otwórz swe usta,
120. Ja pójdę i sprawię, że stanie się wszystko, jak chce twe serce.
121. Jakiż mąż wypowiedział ci walkę?»
122. «Mój synu, Tiāmat, która jest niewiastą, wystąpi z bronią przeciw tobie».
123. «Ojcze mój, rodzicu, ciesz się i raduj się,
124. Niebawem wstąpisz na kark Tiāmat.
125. Ojcze mój, rodzicu, ciesz się i raduj się,
126. niebawem wstąpisz na kark Tiāmat».
127. «Mój synu, który posiadasz wszelką wiedzę,
128. uspokój Tiāmat swem czystem zaklęciem,
129. w drogę swą idź szybko,
130. jej pomocnicy nie będą się nią interesowali, wracaj zpowrotem».
131. Ucieszył się Pan ze słów swego ojca,
132. rozradowało się jego serce, i rzekł do swego ojca:
133. «Panie bogów, ozdobo wielkich bogów,
134. jeśli ja, wasz właściciel,
135. spętam Tiāmat i uratuję wam życie,
136. to zwołajcie zgromadzenie, i odwróćcie bieg losów:
137. wy w Upšukinnaki razem miło przebywać będziecie,
138. a ja dziełem ust swych, jak wy dotąd, wyznaczać będę losy.
139. I nie będzie zmienione nic, cokolwiek ja postanowię,
140. nie będzie odwrócony, ani uchylony rozkaz moich ust».

Tablica trzecia

Treść: 1) Wezwanie boga Gaga przed Anšar, by szedł do bogów Laḥmu i Laḥamu celem uchwalenia przez nich w Upšukinnaki pełnomocnictw dla boga Marduka.

2) Niepokój wśród bogów.

3) Narada bogów podczas uczyty w Upšukinnaki i uchwalenie pełnomocnictw dla Marduka.

1. Anšar otworzył swe usta
2. i rzekł do swego namiestnika, do boga Gaga:
3. «Pomocniku Gaga, który zadowalasz me serce,
4. chcę cię posłać do boga Laḥmu i bogini Laḥamu.
5. Biegłym będąc w szukaniu, ty możesz (ich) sprowadzić.
6. Sprowadź bogów, mych ojców, przede mnie,
7. niech oni zwołają wszystkich bogów,
8. niech rozmówią się z nimi, niech zasiądą przy uczcie,
9. niech jedzą chleb i przyprawiają wino,
10. swemu mścicielowi, bogu Mardukowi, niech wyznaczą rolę.
11. Pośpiesz się, idź Gaga, stań przed nimi,
12. cokolwiek mówię ci, powtórz im tak:
13. «Posłał mię Anšar, wasz syn,
14. zlecenie serca swego kazał mi ponieść:
15. Matka Tiāmat, nasza rodzicielka, jest nam wroga —
16. zwołuje zgromadzenie, sroży się okrutnie.
17. Stańli dokoła niej wszyscy bogowie
18. z wyjątkiem tych, których wyście stworzyli, i idą obok niej.
19. Złorzeczą dniowi, postępują przy boku Tiāmat,
20. złoszczą się, planują, nie spoczywają w nocy i we dnie.
21. niosą walkę, srożą się, wściekają się,
22. gromadzą tłum, przygotowują walkę.
23. Matka Hubur, która stworzyła wszystkie rzeczy,
24. dostarczyła im broni, jakiej niema równej, zrodziła wielkie smoki.

53. Posłałem boga Anu, ale on nie mógł ostać się przed nią.
 54. Bóg Ea przestraszył się i powrócił.
 55. Stawił się bóg Marduk, mocarz bogów, wasz syn,
 56. przeciw Tiāmat poniósł w drodze swe serce,
 57. otworzył usta swe i tak powiedział do mnie:
 58. «Jeżeli ja, wasz mściciel,
 59. Tiāmat spełam i wam życie uratuję,
 60. to zwołajcie zgromadzenie, i odwróćcie bieg mego przeznaczenia.
 61. W Upšukinnaku zasiądźcie razem ochoczo,
 62. i otwórzcie usta moje. Jak wy przedtem, tak ja teraz losy wyznaczać będę.
 63. Nie będzie zmienione nic, cokolwiek ja uczynię,
 64. nie będzie cofnięte, nie będzie osłabione słowo ust mych».
 65. Śpieszcie się i losy swe szybko składajcie przed nim;
 66. niech idzie, niech wystąpi naprzeciw waszemu potężnemu wrogowi».
 67. Poszedł bóg Gaga. Szedł swoją drogą,
 68. ku bogu Laḥmu i bogini Laḥama, bogom swym ojcom,
 69. ukląkł, ucałował ziemię z pod ich stóp,
 70. pokłonił się, stanął, i rzekł do nich:
 71. «Anšar, wasz syn, przysłał mnie,
 72. rozkaz swego serca kazał mi ponieść do was, jak oto:
 73. «Matka Tiāmat, nasza rodzicielka, jest nam wroga,
 74. zwołuje zgromadzenie, sroży się okrutnie.
 . . . . .
 75. Stanęli dokoła niej wszyscy bogowie
 76. z wyjątkiem tych, których wyście stworzyli, i idą obok niej.
 77. Złorzeczą dniowi, postępują przy boku Tiāmat,
 78. złoścą się, planują, nie spoczywają w nocy i we dnie;
 79. niosą walkę, srożą się, wściekają się,
 80. gromadzą tłum, przygotowują walkę.
 81. Matka Ḥubur, która stworzyła wszystkie rzeczy,
 82. dostarczyła im broni, jakiej niema równej, zrodziła wielkie smoki
 83. z ostremi zębami, z pazurami, nie oszczędzającemi nikogo;
 84. jadem, jak krwią, wypełniła ich ciało.
 85. Straszne potwory przydziła w grozę,
 86. wyposażyła obficie w blask, wypuściła je jak bogi,
 87. aby, kto na nie spojrzy, zginął ze strachu.
 88. Ich ciało podnosi się, nie odwraca się ich pierś.
 89. Wystawiła jaszczura, straszne żmije i laḥami,
 90. olbrzymie lwy, złe psy i skorpjona-człowieka,
 91. drapieżne ūmē, rybę-człowieka i rybę-barana,
 92. niosące oręż, który nie oszczędza nikogo, nie lekające się walki.
 93. Jej zarządzenia są potężne, są nie do sprzeciwienia im się.
 94. Ogółem, jak te, stworzyła ich jedenascie.
 95. Pośród bogów swych pierworodnych — ci tworzyli jej zgromadzenie —
 96. wywyższyła boga Qingu, zrobiła go między nimi wielkim:
 97. do niego należy iść pierwszym na czele armji, prowadzić wojska,
 98. on niesie broń, poczynającą posuwanie się do walki.
 99. Dowództwo w walce
 100. złożyła w jego ręce, kazała mu usiąść w szacie, powiadając:
 101. «Dałam ci zakłęcie, w zgromadzeniu bogów uczyniłam cię wielkim,
 102. władzę nad wszystkimi bogami złożyłam w twoje ręce,
 103. winienes być wielkim — jesteś jedynym moim mężem,
 104. imię twe będzie wielkim nad wszystkie imiona wielkich bogów Anunnaki».
 105. Dała mu tabliczkę z losami, zawiesiła mu ją na pierś,
 106. mówiąc: «Twój rozkaz nie będzie odmieniony, ostanie się to, co wynijdzie z ust twych».

107. Wywyższony bóg Qingu bierze teraz władztwo,
108. wyznacza role bogom, swym synom, mówiąc:
109. «Otwórzcie usta swe, niech zgaśnie Ogień,
110. mocarny w walce niech zgniecie potęgę».
111. Posłałem boga Anu, ale nie mógł ostać się przed nią,
112. bóg Ea przestraszył się i ruszył zpowrotem.
113. Stawił się bóg Marduk, mocarz bogów, wasz syn,
114. przeciw Tiāmat poniósł w drogę swe serce.
115. Otworzył usta swe i tak powiedział do mnie:
116. «Jeżeli ja, wasz mściciel,
117. Tiāmat spętam i wam życie uratuję,
118. to zwolajcie zgromadzenie i odwróćcie bieg mego przeznaczenia.
119. W Upšukinnaki zasiądźcie razem ochoczo,
120. i otwórzcie usta moje; jak wy przedtem, tak ja losy wyznaczać będę;
121. i nie będzie zmienione nic, cokolwiek ja uczynię,
122. nie będzie cofnięte, nie będzie osłabione słowo ust mych».
123. Śpieszcie się i losy swe szybko składajcie przed nim,
124. Niech idzie, niech wystąpi naprzeciw waszemu potężnemu wrogowi».
125. Gdy to usłyszeli bóg Lahha i Lahamu, krzyknęli głośno,
126. cały ogół bogów Igigi płakał rzewnie.
127. «Co jest groźnego, że aż powzięli taką decyzję?
128. — My nie znamy działań Tiāmat».
129. Zebrali się razem i poszli.
130. Wszyscy wielcy bogowie, którzy wyznaczają losy,
131. weszli przed Anšar, zapelnili Upšukinnaki;
132. całowali się, gdy się znaleźli w zgromadzeniu,
133. cmokali językami, zasiedli do uczty,
134. jedli chleb, przyprawiali wino.
135. Słodki napój uchylił od nich niepokój.
136. Skutkiem picia zostali oszołomieni, napelniło się ich ciało,
137. pośląbli wielce, nastrój ich podniósł się,
138. i Mardukowi, swemu mścicielowi, przyznali losy.

Tablica czwarta

- Treść: 1) Wyniesienie b. Marduka na stanowisko najwyższego boga.
 2) Wyprawa boga Marduka przeciw Tiāmat.
 3) Klęska boga Qingu.
 4) Klęska Tiāmat.
 5) Los Tiāmat i jej pomocników.
 6) Wdzięczność bogów dla b. Marduka.
 7) Stworzenie nieba.

1. Wzniesli mu sanktuarjum książęce.
2. Usiadł przed swymi bogami dla sprawowania władzy.
3. «Jesteś potężny wśród wielkich bogów,
4. twój los nie ma równego, twoje słowo — boga Anu.
5. Marduku, jesteś potężny wśród wielkich bogów,
6. twój los nie ma równego, twoje słowo — boga Anu.
7. Od (tego) dnia nie będzie zmieniony twój rozkaz,
8. wywyższać i poniżać będzie rzeczą twej ręki.
9. Mowa ust twych zaiste będzie mocna, twemu słowu nie będzie sprzeciwu.
10. Żaden bóg nie wkroczy w twój zakres(?)
11. Zaopatrywanie jest potrzebą świątyni bogów, a przeto
12. teren ich sanktuarjów niech się znajduje na twojem miejscu.
13. Jesteś Marduk, nasz mściciel.
14. Daliśmy ci panowanie nad ogółem wszystkich rzeczy.

15. Zasiądź w zgromadzeniu bogów, twe słowo jest wielkie,
16. twa broń nie skruszy się, zaiste pokona twego wroga.
17. Panie, temu, kto ufa tobie, zachowaj życie,
18. z boga, który podjął zło, wylej życie».
19. Położyli pomiędzy siebie jedną szatę
20. i rzekli do boga Marduka, swego pierworodnego:
21. «Twe stanowisko, panie, jest pierwsze między bogami,
22. rozkaż, by coś uległo zniszczeniu i powstało na nowo, a to stanie się.
23. Otwórz swe usta, zniknie szata,
24. odwróć, rozkaż jej, a szata będzie cała».
25. Rozkazał swemi usty, i zniknęła szata,
26. odwrócił, rozkazał jej, i szata powstała na nowo.
27. Gdy skutek jego ust ujrzeli bogowie, jego ojcowie,
28. ucieszyli się, oddali hołd bogu Mardukowi, królowi.
29. Przyznali mu berło, tron i pałą,
30. dali mu oręż, który niema równego, odrzucający wroga.
31. «Idź, przetnij życie Tiāmat,
32. wichry niech poniosą jej krew ku niejscom tajemnym».
33. Określili jego przeznaczenie, jako Bela, bogowie, jego ojcowie,
34. pomyślności i szczęścia na drogę życzyli mu.
35. Sporządził luk, zrobił (z niego) swą broń,
36. wziął na siebie oszczep, umocnił w nim ścięgno,
37. przyniósł mitta, wziął je do prawej ręki,
38. luk i kołczan zawiesił przy boku,
39. umieścił błyskawicę na swej twarzy,
40. gorejącym blaskiem napełnił swe ciało,
41. splótł sieć dla uwikłania wnętrza Tiāmat,
42. kazał zabrać cztery wiatry, żeby mu nic z niej nie wymknęło się:
43. południowy, północny, wschodni, zachodni,
44. przy swym boku złożył sieć, dar swego ojca, boga Anu,
45. stworzył Imhullu, Zły Wiatr, Wiatr Burzy i Huragan,
46. Wiatr Poczwońny, Wiatr Siedmiokrotny, Wirowy i Wiatr, któremu nie sposób się oprzeć.
47. Wyprowadził siedem wichrów, które stworzył.
48. Dla niepokojenia wnętrza Tiāmat ciągną one za nim.
49. Podniósł pan cyklon, wielki swój oręż,
50. wstąpił na wóz burzy, który nie ma równego, na straszny,
51. założył doń cztero-zaprząg, zawiesił przy jego boku:
52. «Niszczyciela», «Bezłitościwca», «Powalacza», «Latawca»,
53. których ostre zęby niosą truciznę,
54. umieją pożerać, potrafią rzucać na ziemię.
55. Oni zabijają, jak ..., straszni podczas walki
56. lewą...
57. Przyodziany w kaunake, ową groźną szatę przerażenia,
58. blaskiem przestrachu okryty na głowie,
59. szedł Pan prosto, postępował swą drogą,
60. mając twarz zwróconą ku Tiāmat, która była szalona.
61. W ustach miał...
62. w ręku trzymał roślinę z niszczącą trucizną.
63. Śpieszyli do niego wówczas bogowie, śpieszyli do niego,
64. śpieszyli do niego bogowie, jego ojcowie, śpieszyli bogowie do niego.
65. Pan zbliżył się, ujrzawszy środek Tiāmat —
66. zamiary boga Qingu, jej małżonka, przejrzał —
67. spojrzawszy i zniszczył mu plan:
68. i rozpadło się jego zamierzenie, zepsuło mu się dzieło.
69. Bogowie pomocnicy, którzy szli przy jego boku,

70. zobaczyli wojownika — przywódcę. Widok to dla nich był druzgoczący.
71. Tiāmat rzuciła swoje zakłęcie, szyi nie zawróciła (ku ucieczce),
72. na swych ustach obfitości miała wicherzenie:
73. «Jesteś posunięty na urząd pana bogów, którzy idą z tobą,
74. z miejsc swych zgromadzili się oni na tve miejsce!»
75. Podniósł Pan cyklon, swą wielką broń,
76. i ku Tiāmat, która szalala, przesłał słowa następujące:
77. «Czynisz się wielką, nosisz się wysoko,
78. poniosło cię serce do rozpętania walki,
79. ...ich ojcowie,
80. ...ich, ty złorzeczysz...
81. wywyższyłaś Qingu na swego małżonka,
82. wyniosłaś jego zarządzenia ponad zarządzenia boga Anu,
83. patrzysz ku złym uczynkom,
84. przeciwko bogom, mym ojcom, utwierdzasz swe zło,
85. zaiste, twe wojsko jest gotowe — broń mają nastawioną,
86. stań, stoczymy walkę ja i ty».
87. Gdy Tiāmat to usłyszała,
88. zaczęła mówić bez zastanowienia, straciła rozum.
89. Tiāmat krzyczała głośno, jak szalona,
90. aż do gruntu zadrżały jej podstawowe części;
91. wymówiła formułę magiczną, wyrzuciła swe zakłęcie.
92. Bogowie walki doświadczali swe oręża,
93. ustawili się: Tiāmat i mocarz bogów, bóg Marduk,
94. posunęli się do rozprawy, zbliżyli się do walki.
95. Pan rozstawił sieć, kazał ją nią okrążyć,
96. i puścił jej w twarz Zły Wiatr, który stał wtyle.
97. Tiāmat otworzyła swe usta, na ile mogła.
98. On kazał wtargnąć Złemu Wiatrowi, by nie zamknęła swych ust.
99. Złe wiatry wypełniły jej brzuch:
100. jej serce zostało zawładnięte, usta rozwarły się szeroko.
101. On rzucił strzałę, rozciął jej brzuch,
102. przeciął jej wnętrze, przebił serce,
103. związał ją, zniszczył w niej życie,
104. jej trupa rzucił i na nim stanął.
105. Gdy zabił Tiāmat, która szła na przedzie,
106. rozproszyło się jej wojsko, rozpadła się jej gromada.
107. Bogowie, jej pomocnicy, którzy postępowali przy jej boku,
108. zadrżeli, przestraszyli się, odwrócili tyły,
109. rzucili się do ucieczki, ratowali życie,
110. ale, rozbici, otoczeni, nie mogli zbiec.
111. Osaczył ich, broń im połamał.
112. Wrzuceni do sieci, siedzą przygnębieni:
113. pozostają w tajemnej izbie, pełni płaczu,
114. ponoszą karę, — sechną od płaczu w więzieniu.
115. Jedenaście było tych stworzeń, które on napelniał przerażeniem.
116. Tłumowi demonów, który postępował przed nią z impetem,
117. nałożył kajdany na ręce.
118. Zdeptał go nogami razem z jego oporem.
119. Zaś boga Qingu, który był wielkim między nimi,
120. związał i razem z bogiem Diggū rzucił (do piekła).
121. Odebrał mu tabliczkę z losami, zresztą już nie jego ozdobę,
122. przypieczętował ją swą pieczęcią i wziął ją na swe piersi.
123. Gdy powiązał swych nieprzyjaciół i pozabijał,
124. i wynoszącego się wroga zabił jak byka,
125. i zwycięstwo Anšar nad wrogiem całkowicie utrwalił,

126. i życzenia boga Ea on, bóg Marduk, bohater, spełnił,
127. i nad bogami powiązanymi swą władzę umocnił,
128. ku Tiāmat, którą był związał, zawrócił ponownie.
129. Pan wstąpił na grzbiet Tiāmat,
130. i swem mittu, nieoszczędzającym nikogo, rozplatał jej czaszkę,
131. przeciął jej żyły z krwią,
132. i Wiatru Północnemu ponieść ją zlecił na miejsce tajemne.
133. Widzieli to jego ojcowie, cieszyli się, radowali się;
134. podarki i dary mu składali.
135. I odpoczął Pan. Na jej ciało popatrzał,
136. cielsko potworne rozkrywał i jął zeń stwarzać rzeczy pomysłowe:
137. rozciął ją, jak rybę maš-di-e, na dwie części,
138. jedną połowę rozłożył i przykrył nią niebo.

Na dalszych trzech (V, VI, VII) tablicach poematu podane jest: urządzenie przez b. Marduka astronomicznego nieba, ruch planet po ekliptyce, stosunek księżyca do ziemi i słońca; umieszczanie narzędzi walki b. Marduka na niebie astronomicznem; stworzenie ludzi, ustanowienie na ziemi kultu religijnego; budowa Babilonu i świątyni Esagila; podział władzy bogów nad światem, wreszcie hymn na cześć b. Marduka.

Wybór tekstów i przekład ks. J. Bromskiego.